

Door de chaotische toestand waarin de terugtrekkende Duitsers zich bevonden, meenden de ingenieurs Hoolsema en Groenewegen, dat de tijd aangebroken was om de kunstwerken, waarover zij het opzicht hadden, voor vernielingen te behoeden. Onafhankelijk van elkaar togen ze in de morgen van 5 september op weg. Aan de Axelse brug gekomen, bemerkte ir. Groenewegen dat daar de springstoffen door de heren Kruyt en De Brauwer, die als oud-militair met springstoffen op de hoogte waren, verwijderd waren. Ze waren daarin bijgestaan door de burgers Klaassen en Herrebout. Ir. Groenewegen, die nog vóór ir. Hoolsema aan de Axelsebrug gekomen was, begaf zich achter op de fiets van de heer J. van Brakel naar de Westsluis. Daar aangekomen overlegde hij met het personeel van de Rijkscentrale, de heren De Doelder, Goedhart en De Bert en instrueerde hen, hoe te handelen om de springstoffen aan de brug over het buitenhoofd te verwijderen. Sluisknecht Doppegieter had reeds vóór hun komst de Duitse alarminstallatie in het water gegooid. Toen ir. Hoolsema aan de Westsluis kwam, waren de voorbereidingen al begonnen. Hij nam, op de brug staande, de leiding over. Sluismeester D. Mollevanger en de heer Van Brakel voegden zich daar bij hen. Ook de sluiswachter S. C. P. Verbrugge en de sluis knechten M. van Nieuwenhuize en Doppegieter waren op de sluis aanwezig. Beide eerstgenoemden werden door ir. Hoolsema naar het binnenhoofd gezonden om te onderzoeken of de deuren in dit hoofd ook van springstoffen voorzien waren. Toen ze gerapporteerd hadden, dat dit inderdaad het geval was, zijn ze naar het binnenhoofd terug gegaan.

Ir. Hoolsema stond op de brug en leidde de aankomende Duitsers af van de mannen die onder de brug aan het werk waren, door de militairen ervan te overtuigen dat ze maar naar de stad moesten gaan, daar de oorlog beëindigd was. Een per rijwiel passerende Duitse arts van de luchtafweer scheen echter argwaan gekregen te hebben, althans hij keerde met enige soldaten terug. Onder het aanheffen van het bij de Duitsers toen gebruikelijk gebrul, greep hij een handgranaat, doch verwisselde deze voor zijn pistool en opende het vuur op ir. Hoolsema. Hij werd het eerste slachtoffer met een schot door neus en wang. De heren Groenewegen, Goedhart en De Bert vluchtten naar de westzijde van de sluis. De heren van Brakel, Den Doelder, Mollevanger en Doppegieter naar de oostzijde. Verbrugge en Nieuwenhuize het schieten horende, zochten dekking in een schuilkelder aan het binnenhoofd. Ir. Hoolsema bleef alleen en gewond op de brug achter.

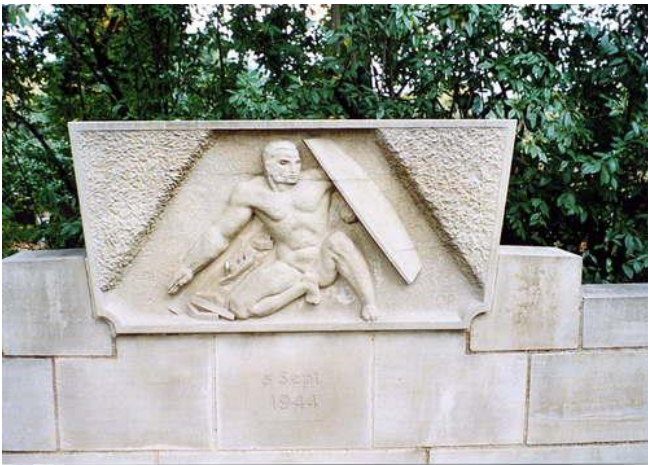
De Duitse arts, het Volkenrecht met voeten tredende, immers een militaire arts mag aan geen oorlogshandelingen deel nemen, gaf de soldaten bevel om op de vluchtelingen te schieten. Ook vanaf de Sasse poort werd met een mitrailleur geschoten. Vermoedelijk is niemand door dit vuren getroffen. De mannen, die naar de westzijde gevlucht waren, verkeerden door de rondvliegende kogels in doodsgevaar, doch hebben het leven kunnen behouden. Ir. Groenewegen was in een onderkomen gevlucht. Goedhart had dekking gezocht onder de op de sluisdeuren liggende taatskuip. De Bert was in een éénmansput gevlucht en trok het deksel over zich. De Duitsers, na enige tijd versterkt door een nieuw aangekomen afdeling, gingen het sluisterrein afzoeken en vonden helaas ir. Groenewegen. Zij schoten hem dood, evenals De Bert. Men zag De Bert met zijn handen omhoog uit de put komen, hij gaf zich dus over, maar ook hij werd het slachtoffer van Duitse onmenselijkheid. Hoewel de soldaten rond de taatskuip, waaronder Goedhart verscholen lag, gezocht hebben, mocht het niet lukken hem te vinden. Na twee dagen en een nacht zonder eten en drinken, in voortdurend doodsgevaar onder de kuip te hebben verkeerd, kon hij gedeeltelijk kruipend,

gedeeltelijk zwemmend, ontvluchten naar de woning van De Doelder. Hier werd hij liefdevol verpleegd en toen hij weer wat op krachten gekomen was, werd hij door De Doelder langs de Duitse posten aan de Westsluis naar de familie Van der Gouwe in de Pierssenspolder gebracht. Hier bleef hij ondergedoken tot het gevaar geweken was.

Verbrugge en Nieuwenhuize werden ook ontdekt en gesommeerd tevoorschijn te komen. Verbrugge toonde zijn pas, doch het werd genegeerd en beide mannen werden vermoord. Ingenieur Hoolsema, die geen pogingen tot ontvluchten gedaan had, werd met de armen omhoog door gewapende soldaten weggevoerd naar de aanlegplaats van de Prov. boot. Bij de aanlegplaats bevonden zich een troep soldaten met een officier van de „Luftwaffe“, welke op inscheping wachtten. Voor deze officier werd ir. Hoolsema geleid en voor de vorm aan een verhoor onderworpen. Wat hij heeft kunnen zeggen weten we niet, maar gezien zijn verwondingen, zal hij weinig hebben kunnen uitbrengen. Na het „verhoor“ trok de officier zijn revolver, dwong ir. Hoolsema achteruit te gaan naar de grasberm van de oostelijke oprit en schoot op hem. Het eerste schot ketste doch het tweede trof doel en ir. Hoolsema viel neer. Men liet hem daar ter plaatse liggen. Ir. Dikóttter, die vanuit zijn woning het drama had zien gebeuren, verzocht aan een officier om het stoffelijk overschot te mogen bergen, maar kreeg ten antwoord „Nein, es ist ein Terrorist.“ Ir. Dikóttter zag enige tijd later een drietal Duitse militairen tot het stoffelijk overschot naderen. Ze bleven staan en blijkbaar meenden ze nog leven te ontdekken, althans een hunner schoot twee of driemaal op ir. Hoolsema. Later op de dag gelukte het ir. Dikóttter met behulp van leden van het Ned. Rode Kruis het stoffelijk overschot te bergen.

De zesde september waagden enkele leden van het Rode Kruis om in samenwerking met personeelsleden van Rijkswaterstaat naar de lijken van de gefusilleerden te dreggen. Op dat moment wist eigenlijk nog niemand hoeveel slachtoffers er waren. Pas de volgende morgen zou bekend worden wie zich wel en wie zich niet hadden kunnen redden. Het bleek dat de lijken van Nieuwenhuize en Verbrugge in het water geworpen waren en die van De Bert en Groenewegen werden in een loopgraaf gevonden.

Onder grote belangstelling werden de vijf gefusilleerden op 8 september in een gezamenlijk graf op de Algemene Begraafplaats ter aarde besteld. Tijdens de begrafenis hield de heer L. Wiskerke een korte maar aangrijpende toespraak.

Na de bevrijding is op dit graf een gedenkteken geplaatst, waarop de daden van {e vijf gevallen worden gesymboliseerd door een mannenfiguur, die een schild boven een sluiswerk houdt.

Bij haar bezoek op 14 maart 1945 aan Terneuzen, bezocht H.M. Koningin Wilhelmina de plaats waar het drama zich had afgespeeld. Zij legde diep ontroerd, een rozet, die ze als corsage droeg, op een vernielde dekzerk neer. Terwijl ze dit deed sprak ze de woorden uit: „Hier

moet een monument voor deze gevallen komen.“ Aan deze Koninklijke wens is voldaan door het oprichten van een monument aan de Westsluis.

De voet van het monument bestaat uit breuksteen, afkomstig van de oorlogsvernielingen aan de genoemde sluis en symboliseert het door de bezetter verdruchte en verbrijzelde Nederland. Hieruit klimt een zuil omhoog, samengesteld uit verschillende brokken graniet, waarmee uiting wordt gegeven aan de gedachte aan het uit veelheid tot eenheid geworden Nederlandse volk. De bronzen vuist met zwaard en gebroken keten verbeelden, dat die eenheid en vrijheid weer mogelijk geworden zijn door „hen die vielen voor onze vrijheid.“ Deze laatste woorden staan dan ook in een rechthoekige steen, welke in het voetstuk ingemetseld is.

Bron: Vijf woelige jaren

